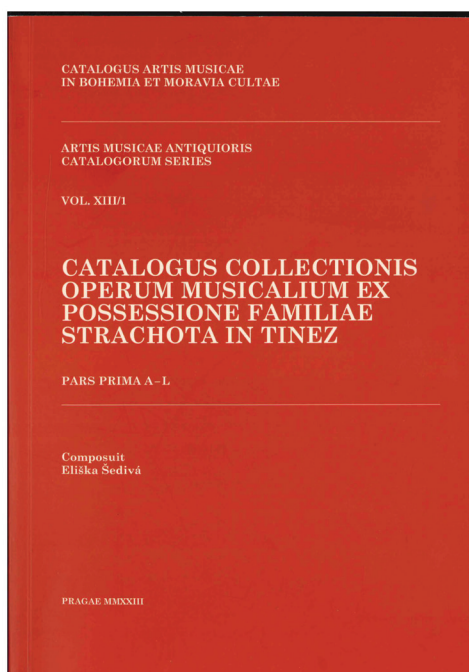

Reviews / Recenze

Eliška Šedivá: *Catalogus collectionis operum musicalium ex possessione familiae Strachota in Tinez. Pars prima A–I, pars secunda I–Z*

Editio *Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series*. Vol. XIII/1–2
Národní knihovna ČR, Prague 2023
713 pp., ISBN 978-80-7050-786-5

If we examine the overview of catalogues so far produced by the National Library of the Czech Republic and published in the series *Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae*, we notice that already since the eighth volume issued in 2013, Eliška Šedivá, née Bastlová, has been appearing regularly among the authors. The 13th volume of the

series is again the result of her painstaking, highly expert work, which has been of inestimable value to our knowledge of music history. The author gathered experience at the Music Department of the National Library of the Czech Republic, where since 2009 she has been devoting herself to the cataloguing of musical documents especially from the 18th and 19th centuries and to research on the watermarks in musical sources. She has been working in long-term cooperation with RISM (Répertoire International des Sources Musicales); at present, she is the coordinator of the Czech RISM work group, and she has been on the international Coordinating Committee since 2023. The RISM online catalogue contains entries about musical sources that are processed in accordance with strict cataloguing standards, and for the purpose of creating printed catalogues of specific sets of music, RISM has developed a programme that allows selected entries to be separated and exported in PDF format, including musical notation of incipits. This is also how the subject matter of this review was created: a Czech-English catalogue of the music collection of the Strachota

family of cantors from Panenský Týnec and Vrbno nad Lesy.

Through the music collection of the Strachota family, we get a glimpse of the region where the lovely countryside definitely deviates from the image of inhospitable northern Bohemia. Besides Panenský Týnec with its famous torso of a Gothic church at the convent of the Order of St Clare and besides Vrbno nad Lesy, also appearing in the Strachota family tree as well as in the relevant scholarly literature are towns in the vicinity of musically renowned Cítoliby: Vinařice, Smolnice, Dívce, Brloh, and Kozojedy, as well as the region's actual centre, the royal town Louny, or the more remote central Bohemian locations Koleč and Mšec. However, things went beyond just personal ties between Strachota family members on the one hand and musicians from Louny, Cítoliby, and Koleč on the other; the repertoire being performed also exhibits points in common body. The music collection from Koleč, also kept at the Music Department of the National Library, has been processed like the collection of the Strachota family, and a catalogue of it, the eleventh volume of the series *Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae*, was issued in 2020. The Louny region, incidentally, is fortunate to have such a quantity of preserved compositions and such a rich cantorial tradition as well as enthusiastic researchers. It is no coincidence that Eliška Šedivá dedicated this work to Zdeněk Šesták (born in 1925), who discovered and revived the music of the Cítoliby masters. It was also thanks to him that the Strachota collection was noticed, found its way to the Music Department of the National Library of the Czech Republic initially on long-term loan (from 1978), and

was bought five years later as an actual part of the library collections.

The first part of the catalogue is modestly titled Foreword, but it contains an introduction, historical information about Panenský Týnec and Vrbno nad Lesy, an excerpt from the genealogy of the Strachota family, detailed discussion about the copyists, a characterisation of the collection's repertoire, information about old series of shelf marks, a separate chapter about music by Brixi and Lohelius, commentary about unknown Czech composers whose works appear in the collection and about compositions with a Czech text, a biographical sketch of Josef Cyril Strachota (1746–1809) in the role of a composer, and a conclusion. This is an expanded version of the author's study supplemented with tables, which was published in the periodical *Knihovna: knihovnická revue* in 2023 (34/1) with the title *Hudební sbírka kantorské rodiny Strachotů z Panenského Týnce ve fondu Hudebního oddělení Národní knihovny České republiky* (The Music Collection of the Strachota Family of Cantors from Panenský Týnec in the Collection of the Music Department of the National Library of the Czech Republic). A mere glance at the content of the Foreword tells us that readers will be getting a thorough introduction to the subject.

The music collection compiled by four generations of the Strachota family contains nearly 800 compositions in 515 musical manuscripts and in 21 period printed editions. The collection predominantly contains sacred music with Latin texts intended for musical performance during the liturgy at St George's, the parish church in Panenský Týnec, with essential repertoire items consisting of Masses and parts of the Proper

of the Mass as well as sacred arias, hymns, antiphons, and pastorellas with Czech texts. However, there is also no lack of chamber music, symphonic music, organ collections, with marginal appearances of songs and music for the stage represented by contrafacta of arias (including arias from the works of W. A. Mozart and W. Müller). The author mentions some Czech composers who are represented in the collection, such as the “local” composer Josef Cyril Strachota from Panenský Týnec, Václav Jan Kopřiva and Karel Blažej Kopřiva from Cítoliby, and Emanuel Jan Faulhaber (for many years the church choirmaster in Louny), as well as František Xaver Brixl, Jan Lohelius, Jakub Jan Ryba, Josef Mysliveček, Václav Pichl, and Jan Křtitel Vaňhal. The “Brixiana”, in the broadest sense of the word, consists of 66 compositions that comprise a significant part of the oldest stratum of the collection, and copies were also made before 1800 of the works of Franz Josef Öhlschlägel (“Loheliana”, 31 compositions including some that are doubtful). The precise differentiation of the handwriting of at least 50 (!) different copyists has made it possible to define what share individual members of the Strachota family contributed in creating the collection: Josef Cyril Strachota copied about 200 musical documents (not counting more than 20 autographs of his own compositions), and his father Martin Josef Joachim Strachota copied more than 100 pieces of sheet music; younger Strachota family members were involved as well. In addition, Šedivá identified other copyists; in the persons of Jan Mojžíš, members of the Manšinger and Springer families, and other copyists, she drew attention to a network of familial and professional relationships, adding to our picture of musical life in rural

Bohemia in the late 18th and early 19th centuries; such an approach should be a source of inspiration for all researchers because no music collection (if I may be permitted to paraphrase John Donne) is an island, entire of itself in the waters of music history...

The thematic catalogue itself is contained in two valuable appendices: a table of old shelf marks and a list of watermarks. The author already referred to the existence of old registration numbers (shelf marks) on the covers of sheet music in the Foreword. In the appendix, with the use of a table, she has reconstructed part of the Strachota music collection from the last quarter of the 18th century, i.e. the oldest stratum, in which there were multiple numerical series categorised by musical genres. A second appendix consists of a catalogue and list of watermarks from the Strachota family’s sheet music. In connection with this, it should be remembered that systematic research on the watermarks in sources at the National Library of the Czech Republic was begun in 2014, that two years later a database of the watermarks on record in the Union Music Catalogue (Souborný hudební katalog, SHK) of the National Library of the Czech Republic was made accessible, and that it is Eliška Šedivá who manages this database, which is methodologically and terminologically linked to the RISM. Of course, there have been other musicologists of earlier generations who dealt with filigranology as one of the auxiliary historical sciences (one should not forget Michaela Freemanová and her contagious enthusiasm for her field). Those who are no longer among us would surely be very pleased by the present status of research. In the Strachota family collection, a total of nearly 300 watermarks were found,

278 of which are presented visually in an appendix.

The thematic catalogue consist of a catalogue of composers, a catalogue of anonymous compositions, and a list of "Collections". It contains 796 entries, which are structured in accordance with RISM requirements and are of a level of quality guaranteeing they can be linked to that catalogue. Under the heading of the composer (unless that information is absent), there follows a diplomatic transcription of the title page, a physical description of the document including the instrumentation, dating etc., a musical incipit, and much more information. The author gives concordances in cases where compared sources differ as to the authorship of a composition, but she asserts that research of sources in Czech and foreign

collections has proven frequent matches with the Strachota family collection. The entries also contain links to any digitised versions available in Manuscriptorium. As one would expect from scholarly work of high quality, the catalogue is accompanied by a list of abbreviations, a bibliography, a list of sources, an editor's report, illustrations, and seven indexes arranged by names, filing titles, distinctive titles, titles of operas, oratorios, singspiels, and ballets, by texts, publishers, and finally by book merchants, engravers, lithographers, and members of other related professions. A few errors of grammar got past the final proofreading of the Czech text, but these trifles cannot diminish the respect due for such meticulously crafted, admirable work.

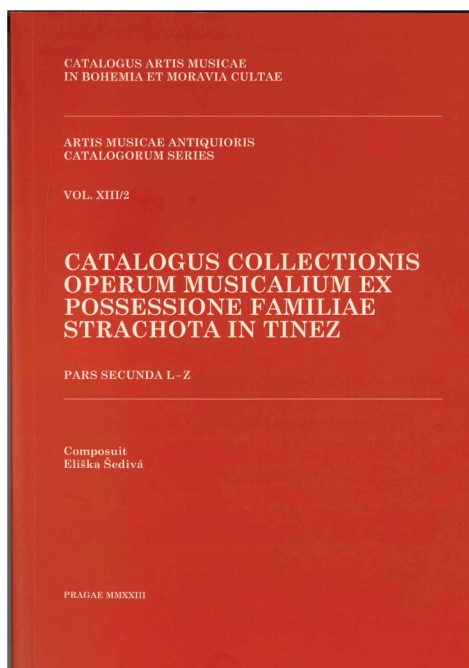
DAGMAR ŠTEFANCOVÁ

Eliška Šedivá: *Catalogus collectionis operum musicalium ex possessione familiae Strachota in Tinez. Pars prima A–I, pars secunda L–Z*

Editio Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series. Vol. XIII/1–2
Národní knihovna ČR, Praha 2023
713 s., ISBN 978-80-7050-786-5

Podíváme-li se na přehled katalogů z produkce Národní knihovny ČR, které dosud vyšly v ediční řadě *Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae*, povšimneme si, že již od osmého dílu z roku 2013 se mezi autory pravidelně objevuje Eliška Šedivá, rozená Bastlová. Také třináctý svazek této série je výsledkem její práce, a to práce mravenčí, vysoce odborné a pro poznání hudební historie nedocenitelné. Autorka nasbírala zkušenosti v Hudebním oddělení Národní

knihovny ČR, kde se od roku 2009 věnuje katalogizaci hudebních dokumentů zejména z 18. a 19. století a výzkumu filigránů v hudebních pramenech. Dlouhodobě spolupracuje s projektem RISM – mezinárodním soupisem hudebních pramenů: v současné době je koordinátorkou české pracovní skupiny RISM a od roku 2023 členkou jeho mezinárodní koordinační komise. V online katalogu RISM jsou zahrnuty záznamy o hudebninách, zpracované podle přísných

katalogizačních standardů, navíc pro vytvoření tištěných katalogů konkrétních hudebních celků vyvinul RISM program umožňující vybrané záznamy oddělit a exportovat ve formátu PDF včetně notových incipitů. Tímto způsobem vznikal také recenzovaný česko-anglický katalog hudební sbírky kantorského rodu Strachotů z Panenského Týnce a Vrbna nad Lesy.

Prostřednictvím strachotovských hudebnin nahlédneme do regionu, jehož krajinný půvab rozhodně neodpovídá představě nepřívětivých severních Čech. Kromě Panenského Týnce se známým torzem gotického chrámu při konventu klarisek a kromě Vrbna nad Lesy figurují v rodokmenu Strachotů i v příslušné odborné literatuře obce z okolí hudebně proslavených Cítolib – Vinařice, Smolnice, Divice, Brloh či Kozojedy, dále samotné centrum kraje – královské město Louny – nebo vzdálenější středočeské lokality Koleč a Mšec. Nezůstalo však jen

u osobních vazeb mezi Strachoty na jedné straně a hudebníky z Loun, Cítolib a Kolče na straně druhé, styčné body vykazuje i provozovaný repertoár. Hudební sbírka z Kolče, taktéž uložená v Hudebním oddělení Národní knihovny, byla zpracována podobně jako sbírka Strachotů a její katalog, jedenáctý díl ediční řady *Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae*, vyšel v roce 2020. Lounsko má ostatně štěstí jak na množství zachovaných skladeb a bohatou kantorskou tradici, tak na zapálené badatele. Není náhodou, že Eliška Šedivá věnovala tuto svou práci Zdeňku Šestákovi (nar. 1925), objeviteli a oživovateli hudby cítolibských mistrů. I jeho zásluhou byla Strachotova sbírka podchycena a dostala se do Hudebního oddělení Národní knihovny ČR, nejprve jako dlouhodobá zápůjčka (od roku 1978) a pět let nato jako již zakoupená, skutečná součást sbírkového fondu.

První část katalogu nese skromný název Předmluva, zahrnuje však úvod, historické informace o Panenském Týnci a Vrbně nad Lesy, výňatek z genealogie rodu Strachotů, podrobný výklad o opisovačích, repertoárovou charakteristiku sbírky, informaci o starých signaturních řadách, zvláštní kapitolku o brixianech a lohelianech, poznatky o neznámých českých skladatelích, jejichž skladby se ve sbírce vyskytují, a o skladbách s českým textem, medailon Josefa Cyrila Strachoty (1746–1809) v roli skladatele a závěr. Jedná se o rozšířenou a tabulkami doplněnou podobu autorčiny studie, která vyšla v periodiku *Knihovna: knihovnická revue* v roce 2023 (34/1) pod názvem *Hudební sbírka kantorské rodiny Strachotů z Panenského Týnce ve fondu Hudebního oddělení Národní knihovny České republiky*. Už jen pohled na obsah Předmluvy dává tušit, že se

zde čtenářům dostane zevrubného uvedení do problematiky.

Sbírka hudebnin nashromážděná čtyřmi generacemi rodiny Strachotů obsahuje necelých 800 skladeb zapsaných v 515 rukopisných hudebninách a v 21 dobových hudebních tiscích. Převažuje mezi nimi duchovní hudba s latinskými texty určená k hudebnímu provozu při liturgii v panensko-týneckém farním kostele sv. Jiří, přičemž nezbytné položky repertoáru tvoří mše a části mešního propria, dále duchovní árie, hymny, antifony a pastorely na české texty. Nechybí však ani hudba komorní a symfonická, varhanní sborníky, okrajově též písňová a divadelní tvorba, kterou reprezentují kontrafakta árií (z děl W. A. Mozarta či W. Müllera). Autorka jmenuje některé české skladatele, kteří jsou ve sbírce zastoupeni, např. „domácího“ Josefa Cyrila Strachotu z Panenského Týnce, Václava Jana Kopřivu a Karla Blažeje Kopřivu z Cítolibe, Emanuela Jana Faulhabera – dlouholetého regenschoriho v Lounech, ale i Františka Xavera Brixioho, Jana Lohelia, Jakuba Jana Rybu, Josefa Myslivečka, Václava Pichla nebo Jana Křtitele Vaňhala. Brixiana v širším smyslu slova představují počtem 66 skladeb významnou část nejstarší vrstvy sbírky, před rokem 1800 vznikly také opisy děl Franze Josefa Öhlschlägela („loheliana“, 31 skladeb včetně sporných). Precizní rozlišení nejméně padesáti (!) různých písářských rukou umožnilo definovat, jaký podíl měli na vytvoření sbírky jednotliví členové rodu Strachotů: zhruba 200 hudebních dokumentů opsál Josef Cyril Strachota (nepočítaje přes dvacet autografů jeho vlastních skladeb), přes 100 hudebnin opsál jeho otec Martin Josef Joachim Strachota, a stranou nezůstali ani mladší Strachotové. Kromě toho Šedivá identifikovala další písáře a v osobách Jana

Mojžíše, členů rodin Mansingerů a Springerů i jiných kopistů poukázala na síť příbuzenských a profesních vztahů, kterými dokresluje hudební život na českém venkově koncem 18. a v první polovině 19. století; takový přístup budiž inspirací pro všechny badatele, neboť žádná hudební sbírka – a dovolte mi malou parafrázi – není ve vodách hudebních dějin osamělým ostrovem...

Samotný tematický katalog zahajují dvě cenné přílohy: tabulka starých signatur a soupis filigránů. O existenci starých evidenčních čísel (signatur) na obalech hudebnin referovala autorka již v Předmluvě. V příloze s pomocí tabulky rekonstruovala část hudební sbírky Strachotů pocházející z poslední čtvrtiny 18. století, tedy vrstvu nejstarší, v níž existovalo více číselných řad, rozdělených podle hudebních žánrů. Druhou přílohu představuje katalog a soupis filigránů ze strachotovských hudebnin. V této souvislosti je třeba připomenout, že systematický výzkum filigránů v pramenech Národní knihovny ČR byl zahájen v roce 2014, o dva roky později byla zpřístupněna databáze filigránů evidovaných v Souborném hudebním katalogu NK ČR, a že právě Eliška Šedivá tuto databázi, metodicky a terminologicky propojenou s RISM, spravuje. Filigranologií jakožto jednou z pomocných věd historických se ovšem zabývali i muzikologové dříve narození (zapomenout nelze na Michaelu Freemanovou a její až nakažlivý zápal pro věc). Ty, kteří již odešli, by současný stav výzkumu jistě velmi potěšil. Celkem bylo ve sbírce rodiny Strachotů nalezeno na 300 filigránů a 278 z nich je prezentováno v obrazové příloze.

Tematický katalog se skládá z autorského katalogu, katalogu anonymních skladeb a ze soupisu konvolutů, tzv. Collections.

Obsahuje 796 záznamů, jejichž strukturu udává a úroveň garantuje napojení na RISM. Za autorským záhlavím (pokud nechybí) následují názvové údaje, diplomatický přepis titulní strany, fyzický popis dokumentu včetně obsazení, datace apod., hudební incipit a mnoho dalších informací. Konkordance uvádí autorka v případě, že se srovnávané prameny odlišují údajem o autorství skladby, konstatuje však, že výzkum pramenů v domácích i zahraničních sbírkách prokázal časté shody se sbírkou rodiny Strachotů. V záznamech se také odkazuje na případné digitalizáty v Manuscriptoriu. Jak

od kvalitních vědeckých prací očekáváme, katalog doprovázejí soupisy zkratk, bibliografie, seznam pramenů, ediční zpráva, obrazové přílohy a sedmery rejstříky, seřazené podle jmen, podle řadicích názvů, distinktivních názvů, názvů oper, oratorií, singspielů a baletů, podle textů, podle vydavatelů a konečně podle knihkupců, rytců, litografů a dalších příbuzných profesí. Finální jazykové korektury českého textu sice uniklo pár prohřešků, jedná se však o drobnosti, které nemohou umenšit respekt před takto detailně vypracovaným, úctyhodným dílem.

DAGMAR ŠTEFANCOVÁ

Christopher Campo-Bowen: *Visions of the Village: Ruralness, Identity and the Czech Opera*

Oxford University Press, New York 2025
252 p., ISBN 978-0-19-760203-4

If 2024 was the Year of Czech Music, then 2025 is the Year of the Book on Czech Music in English. We have already gotten a monograph on the musical representations of Libuše, followed by an edited collection on Bohuslav Martinů, and soon the long-awaited volume on the history of music in the lands of the Bohemian crown will arrive (see Fránek, Michal et al.: *The Singing Libuše. An Ancient Bohemian Myth on the Opera Stage*, ConBrio, 2025; Březina, Aleš –Beckerman, Michael, eds.: *Martinů and His World*, Chicago University Press, 2025; Nedbal, Martin et al., eds.: *A History of Music in the Czech Lands*, Cambridge University Press, 2025). Among these, a title that appeared earlier this year risks being overlooked, which would be a pity.

Christopher Campo-Bowen's book examines Czech village opera. The author is well known in Czech-music scholarship for journal articles, book chapters, and (with Anja Bunzel) a recent volume on women in nineteenth-century Czech musical culture (Bunzel, Anja – Campo-Bowen, Christopher, eds., *Women in Nineteenth-Century Czech Musical Culture: Apostles of a Brighter Future*, Routledge, 2024). This is his first monograph.

The study traces rural thematics in Czech opera and their reception across 160 years. Although it is only a subset of operatic productions, the topic is central to Czech opera—and to art more broadly—and is highly significant. The rural on stage often functioned as a miniature of the Czech world, for many writers the most “genuine” one. This